

התנועה הבינע

מאת אורי אבנרי

29 - 26 במרץ 1973

הכלב של בדר ועופר

פעם בשנה דנה הכנסת על עצמה — כאשר היא מתוכננת על ההסתייגויות לתקציב שלה עצמה. השנה עמד הוויכוח כולו בצל הקנונייה של בדר-עופר, שבעליה התכוננו להביאה לאישור סופי.

פתחתי את דברי בתיאור מראה האולם באותו רגע: **אורי אבנרי**: פעם בשנה דנה הכנסת על עצמה, ורארונא איך היא נראית בשעה כזו: עשרה או חמישה עשר חברי-כנסת מוצאים עניין בדיון על ענייני הכנסת. אף לאחד מהברי-הממשלה אין בזה עניין. אפילו יושב ראש הכנסת עצמו אינו סבור שהוא צריך לשבת על הכס הרם הזה. כאשר אנו מדברים פעם בשנה על שעות הכנסת.

לפני דיבר ח"כ יוחנן בדר. הוא התלונן על מצב הכנסת, על ההעדרות הכרונית של חבריה, ומייד בתום נאומו יצא מן האולם. **אורי אבנרי**: ... דיבר כאן חברי-הכנסת יוחנן בדר. כימעט פציית בכבי מר לשמע קינותיו: מה קרה לפרלמנט הישראלי, איך ירד הפרדי

אנקוריון זר

מנט מימיה-הזהר של הכנסת הראשונה I הי מליאה ריקה, חברי הכנסת אינם באים, יוקרת הכנסת יורדת, אין איש בכנסת מקשיב לדברי רעהו, אין דרשיח.

חבר-הכנסת בדר יושב עכשיו כאן ומקשיב לנו... בוודאי כולכם רואים אותו. הוא יושב במקומו הריק ומקשיב לנו. זהו דרשיח, כפי שהוא מציע... הוא יושב כאן יחד עם כל השרים היושבים כאן... **מנחם ריד**: יש לו ישיבה.

אורי אבנרי: לכולם יש ישיבות. הם מקב' לים משכורת כדי לשבת כאן, בישיבה הזאת, ואין ישיבה יותר חשובה מן הישיבה הזאת, ביי' חוד פעם בשנה כאשר הכנסת מדברת על עצמה, על ההווה, על תפקידה, על נהליה.

הסרגיה האישית של חברי-הכנסת יוחנן בדר מער ררת רחמים. אדם שהקדיש שנים רבות מחייו לבניית הפרלמנטרים הישראלי, שתרם לו תרומה שמעטים תרמו לו כמותו. והנה הוא בא להרוס את הכנסת כמו ידיו. בהלצה הישון את קנוניית בדר-עופר לכנופיית בדר-מיינהוף...

אורי אנקוריון: אני מבקש מחד לחזור מן ההשוואה הזאת.

היו"ר מרדכי זר: אני יודע שלא נעים לשמוע זאת. **אורי אנקוריון**: אדוני היושבראש, אתה יודע מה זה בדר-מיינהוף? **היו"ר מרדכי זר**: אני יודע בדיוק מה זה. **אורי אבנרי**: חברי-הכנסת אנקוריון חושב לאחרונה שהוא הצנזור של הבית הזה, וועדת הכנסת היא ועדת צנזורה. הוא יקבע לא רק מי יישב כאן, אלא גם מה יאמר כאן.

אדוני היו"ר, בהלצה, כמישחק מילים, הישון את בדר-עופר לבדר-מיינהוף. אך הלצה זו מעוררת למחשבה. **מה זו שיטת בדר-מיינהוף? שיטת בדר-מיינהוף היתה קנונייה חוקי-פרלמנטרית, פנייה לה שביקשה לבטל את הפרלמנטריום כגרמני ניה וזהקים שם מישטר אחר. ומה זו שיטת בדר-עופר? זוהי התנקשות בפרלמנטריום הישראלי, התנקשות מבפנים, מתוך הפרלמנט, והיא גרועה מהתנקשות הבאה מחוץ לפרלמנט.**

לא היתה זאת הסערה האחרונה באותו נאום, שבו ניתחתי שוב את האופי הנתעב של הקנונייה, הפעם על סמך חוות-הדעת של המדענים, שישבו באותו רגע בחדר אחר בבניין, והסבירו את מימצאיהם המדעיים: **אורי אבנרי**: נמצא כאן מדען חשוב, פרופ' אברי הם הלפרין. הוא הביא דוגמה פשוטה: מיפלה אחת מק' בלת על פי המודד בדיוק עשרה מנדטים. ולא נותר לה עודף. שש מיפלות אחרות מקבלות כל אחת מנדט וחצי. מה קורה? כל שישה חצאי המנדטים — שלושה מנדטים שלמים — נלקחים מכל המיפלות האחרות, ומועברים למיפלה הגדולה האחת, המקבלת שלושה עשר מנדטים במקום עשרה.

זה תהגיון של דהונט, לא דהונט האמיתי — שאת שיטתו אפשר ליישם בצורות שונות. שמענו מפרופ' שמואל קניאל שאפשר ליישם את שיטת דהונט גם בצורה צודקת.

שמואל תמיר: סורקיס קורא לו דער הונד. **אורי אבנרי**: אפשר לקרוא לו גם דער הונד. **אורי אנקוריון**: אדוני היושבראש, אני שוב מוחה נגד הביטוי הזה!

היו"ר מרדכי זר: אני מבקש מיושבראש ועדת-הכנסת, חברי-הכנסת אנקוריון, לא להגיש פרוטסט לכל מישפט של חברי-הכנסת אבנרי. אני אינני צנזור על מה שאומרים חברי-הכנסת. ענייני ביטחון אני אמחק, אם ייאמר כאן דבר שיהיה נוגד את האינטרסים של המדינה מבחינה ביטחונית, אמחק לפי התקנון.

אנקוריון: הם אומרים "כלב" בגרמנית. **היו"ר מרדכי זר**: אינני מבין גרמנית.

אל שתתמש במילה "כלב". **אורי אבנרי**: זו גם אידיש.

אדוני היושבראש, ההתרגשות של יושבראש ועדת-הכנסת מובנת לי בהחלט. לא נעים לו לשמוע האמת בפרשה הזאת. האמת אינה נעימה. **היו"ר מרדכי זר**: אני מבקש לא להשתמש במילה הזאת מעל במת הכנסת. תסכים שזה לא יופיע בפרוטוקול.

אורי אבנרי: אני חושב שיותר לשחק ב' שמו של פרופ' בלגי. נדמה לי שזה מותר גם מבחינה פרלמנטרית. על אחת כמה וכמה כאשר אנחנו מצטטים את חברי-הכנסת סורקיס.

קומדיה של אופוזיציה

ליל-השיפורים לאישור תקציב המדינה, נגרם על ידי תעלוליו של יוחנן בדר. הוא התעקש לנמק כל הס' תייגות שלו באריכות, אף שחזר על עצמו בלי הרף, ואיש לא הקשיב לדבריו. לא היתה לתרגיל זה שום מטרה שהיא. יתכן שהיה זה נסיון לחזור לימי נעוריו. למחרת הבוקר הניחו על שולחן-הכנסת לקריאה סופית, את הצעת-החוק של בדר-עופר לגילול המנד' טיס. אותה שעה דנה הכנסת בהצעת גח"ל לחביע אי-אמון בממשלה בגלל ההתייקריות.

באותו רגע לא נכח אף אחד מאנשי גח"ל באולם. ח"כי גח"ל פשוט חיכו לתום דברי הנואם שלהם, שהגיש את ההצעה — ואז הסתלקו כולם למיזנון. **אורי אבנרי**: אי-אפשר שלא לחביע אי-אמון ל' ממשלה. אבל כאשר הצעת אי-האמון מובאת עליידי גח"ל, יש להוסיף הבעת אי-אמון לגח"ל לאי-האמון בממשלה. בכלל, גברתי היושבת-ראש, מה פרצופה של סיעת המביאה הצעת אי-אמון לממשלה, ואינה טורחת להשאיר אף נציג אחד מבין 26 נציגיה. כדי להקשיב להיכוח? כל סיעת גח"ל ממלאה ברגע זה את תוכנה במיזנון הכנ' סת. 26 נציגי גח"ל נעדרים בעת הדיון על הצעת סיעת גח"ל! ואם סיעת גח"ל, בעזרת קנוניית באדר-עופר, תגזול עוד מנדט אחד, יישבו להבא 27 חברי גח"ל במיזנון, במקום 26.

אך הקומדיה הקטנה הזאת היא רק ביטוי לקומדיה גדולה יותר של סיעת גח"ל. לילה שלם היינו עדים להצגה של קומדיה מבדחת, מגוחכת, פאתטית. סיעה שמוזמן אינה אלא לגלגל המישו של מפא"י בכית וכמדומה, מאחזת עיני הציבור ומציגה הצגה של אופוזיציה. ההצגה של היום היא המשך ההצגה הזאת. לא רק בצורתה אלא גם בתוכנה. כי אין שום הבדל בין המדיניות לכלכלית של גח"ל למדיניות ספיר.

בשעה 1 בבוקר, אור ליום ה', היתה צמרת המערך מאוחדת בדיעה שיש לקבור את הצעת עופר-בדר ל' גילול עופר-הקולות, כדי שהסיעות הקטנות יתנו את קולותיהן לפרופסור אפריים קצ'לסקי. בשעה 3 בבוקר השתנה המצב מן הקצה אל הקצה. גולדה מאיר נתנה פקודה: "לא!" — וראשי מיפלתה קיבלו את ה' פקודה בהכנעה.

מיוע עשתה זאת גולדה? היא עצמה הסבירה לעיתונאים: "אורי אבנרי ושמואל תמיר לא יכתבו לנו מי יהיה נשיא המדינה!" אולם אנשי-החצר שלה הסבירו שהיתה זאת נקמה שלה בי אישית, על הנאום שנאמתי כמה שעות לפני כן. זהו כמובן תירוץ — אך הוא מצביע על הרושם ש' עשו הדברים על עבדיה של גולדה.

איני זוכר נאומים רבים שלנו שגרמו להתרגשות כה רבה במליאת הכנסת, כמו נאום זה (שהעיתונות עברה עליו בשתיקה). גולדה מאיר הקשיבה לו בפנים קמוצות מבלי לזוז, אך לפתע העיפה מבט זועם בסיעתה שיש-בה כמוכת הלם. באותו רגע התפוצצה הסיעה בה' מולת-צעקות, כשכל אחד מאנשיה משתדל להתחרות ברעהו בהגנה על גולדה מאיר, לנגד עיניה.

אמרתני את הדברים להנמקת ההסתייגויות של סיי-ענתו לתקציב משרד ראשי-הממשלה, שהוכנו עליידי אמנון זיכרונני. עוד לפני שפתחתי את הפה, חזהני אותי היו"ר המפ"מ של הישיבה, בצורה שאין לה תקדים בתולדות הכנסת — ובמשך כל הנאום החזיק היו"ר בפטיש, והתקשה לחלליט אם להלוס בו או לא.

הנה הדברים: **היו"ר ראובן ארזי**: אני מוסר את רשות הדין ל' לחברי-הכנסת אורי אבנרי. אני חייב להפנות את תשומת-לב חברי-הכנסת, כי לפי חוק התקציב, סדר ה' דיון בתקציב השנתי, קריאה שנייה מוקדשת להנמקת ההסתייגויות.

אני לא רוצה להפסיק אף נואם, כאשר הוא לא מנמק את ההסתייגויות שלו ומדבר על דברים שהם נוגעים לסקיצה של שו זה, או במיקרה זה ראשי-הממשלה. אבל אני בכל זאת רואה לחובה להפנות את תשומת-לב ח' רי-הכנסת, אשר באים להביא את ההסתייגויותיהם, שית' ייחסו לפחות להסתייגויותיהם, כדי שהכנסת תדע ממה הם מסתייגים.

אורי אבנרי: אדוני היושבראש, כאשר חבר' כנסת מציע להפחית באופן סמלי לירה אחת מ' תקציב-של משרד ממשלתי, הרי בא הדבר להביע את הסתייגותו מהמדיניות של השר, ואפילו מהשר עצמו. בכל שבע שנות כהונתי בבית הזה, לא שמעתי אף הערה אחת דומה לזו ש'כרעג השמיע כבוד היושבראש. אולי זה גובע מהדברים שאני מתכוון לומר עליהם עכשיו. **היו"ר ראובן ארזי**: אתה באמת תנמק את ההסתייגותך, כי יש לך הסתייגות להפחית לירה. אבל לאחרים לא היתה הצעה כזאת להפחית לירה אחת.

אורי אבנרי: אדוני היושבראש, גברתי ראשי-הממשלה, חברי-כנסת נכבדים, הסתייגויותי אינן מבט' אות רק הסתייגות מפעולות משרד ראשי-הממשלה. מעל ומעבר לזה, הן מבטאות את הסתייגותי גותי מראשי-הממשלה עצמה.

מלכה, נסיך וזיר

אני מסתייג מן המישטר שהיא מייצגת. אני מסתייג מגישה האישית לענייני חוץ ופנים. אני מסתייג מן השיטה השילטונית שהיא הנהיגה במדינה. אני סבור ששנות כהונתה של הגברת גולדה מאיר עד כה היו הרות-אסון, אסון שממדי יתגלו רק בשנים הבאות. אני רואה בהרדה גוברת שהיא מתכוננת לקבל את השילטון במשך תקופת-כהונה נוספת, על פי התנ' אים שהיא תכתוב למיפלה ולמדינה.

שילטונה של הגברת גולדה מאיר התחיל כמזונארכיה קונסטיטוציונית. אולם הקונסטי' פוזיה הולכת ומתרוקנת מתוכנה, ואילו המוי נארכיה הופכת יותר ויותר אבסולוטית. כבר דיברנו לא פעם על שילטון ויקטוריאני. אולם המלכה ויקטוריה לא הגיעה, אף בגילה המופלג, לעמדת' כוח כמו זו של המלכה הזאת. המצב מזכיר יותר את ימיה של אליזבת הראשונה או יקטרינה הגדולה.

כיום קיים במדינה מצב של שילטון יחידים: **בראש עומדת המלכה, ועל פיה יישק דבר בכך ענייני החוק והביטחון, וזה המלכה האחי רונה ככל ענייני השילטון הפנימי.** לידה מכהן נסיך, החודש על השמחים הי' מוחזקים ועני מערכת-הביטחון האדירה. וכל ענייני הכלכלה והמשק של הממלכה מפורים בירי הוויזר המליכולי, העושה בהם כבתוך שלו.

ככל שעוברים הימים, כן גובר השילטון האישי. סיג' נונה האישי של הגברת מאיר הופך לסיגנון המדינה כולה. תכונותיה האישיות הופכות לעובדות מדיניות. דיעותיה הקדומות היו לאידיאלוגיה ממלכתית. אוריה היא הצר-מלכות השתברה בצמרת המדינה וה' מיפלה. שרים הפכו לאנשי-חצר. הכרעות מדיניות הסי' טוריות באות כתוצאה של אינרטיה. אומרי-היהן ממל' אים את המסדרונות, ואין המלכה שומעת עוד אלא את אשר היא רוצה לשמוע. כל זה לא היה כליכך נורא, אילו נחונה הי' גברת מאיר באופי, בתכונות וכישרוים הדר' שים כדי לנהל את המדינה בתקופה זו. אולם לפי מיטב הכרתי, אישיותה החזקה והמרשי' גיות כלכלית של גח"ל למדיניות ספיר.